

gost komentator

Novi zakoni i stara praksa

Autor: Dr Slaviša Orlović | 25.09.2009 - 05:00

Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu je pripremlilo zakon o izboru odbornika koji može biti model i za izbor poslanika. To je u osnovi hibridni model, odnosno kombinacije većinskog i proporcionalnog izbornog sistema („personalizovani proporcionalni“). Osnovna ideja je da zadrži prednosti oba sistema: proporcionalnost i izbor ličnosti (personalizovanost). Mandati bi se strankama dodeljivali srazmerno osvojenim glasovima, ali bi stranke bile prinuđene da poštuju odluke birača da ih u lokalnim skupštinama zastupaju kandidati koji su osvojili najviše glasova.

Građani bi tačno znali ko ih predstavlja iz određene izborne jedinice. To će biti podsticaj za partije da predlažu najbolje kandidate koji mogu pobediti. Postoje realne šanse da se ukine dosadašnja praksa da se partije ispreče između volje birača i parlamenta i prekroje izbornu volju, dodeljujući mandate prema lojalnosti i drugim zaslugama, a ne prema redosledu na listama. Do usvajanja zakona neizvesno je da li će partije pristati da abdiciraju, odnosno da se odreknu monopola u izboru poslanika.

Pitanje je koliko zakon može ublažiti ustavnu odredbu (član 102) o imperativnom mandatu. Jasno je da blanko ostavke treba zabraniti, ali treba reći da nijedan zakon ne može promeniti političku kulturu i tradiciju. Nije loše ako posledica bude da poslanici ponekad pređu stranačku liniju prilikom glasanja. Problem je u tome što je posao poslanika u postkomunističkim društvima „lukrativan“. Dešava se da oni svoj mandat shvataju za jednokratnu upotrebu „uzmi što više i beži“, bez osećaja odgovornosti za birače i bez ambicije da budu ponovo izabrani i predloženi od iste partije. U demokratijama partije mogu kažnjavati nelojalne uskraćivanjem kandidature na sledećim izborima, a birači promiskuitetne poslanike otkazivanjem poverenja. Za nelegalne tokove novca i tajkunske izazove sledi krivična odgovornost. Ipak, Srbiji je, osim dobrih zakona, potrebno uverenje da nije sve na prodaju!